

ا گر نباشد آنرا فرزندی پس ا گر خواهران
دو باشند پس ایشان را ست دوسوم
حصه آنچه بگذاشته است و ا گرایشان
جماعت باشند مردان و زنان پس
مردراست مانند حصه دوزن بیان می
کند خدای برای شما تا گمراه نشوید
و خدا همه چیز داناست (۱۷۶) .

سوره مائده مدنی است و آن یکصد
و بیست آیت و شانزده رکوع است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ ۗ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ
الْأَنْعَامِ إِلَّا مَيْتَةً غَيْرَ حَلَالٍ وَالصَّيْدُ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ
يَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ ①

بنام خدای بخشاینده مهربان .
ای مومنان وفا کنید بعهد ها (یعنی عهدی
که با خدا بسته اید در التزام احکام او تعالی)
حلال کرده شده برای شما چهار پایان
از قسم آنعام مگر آنچه خوانده شد
بر شما^(۱) نه حلال دارند شکار درحالتی
که محرم باشید هر آئینه خدا حکم میکند
آنچه می خواهد (۱) .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ ۖ وَاللَّهُ وَلِيُّ السَّاعِدِينَ ۗ وَاللَّهُ
وَلَا الْهَدَىٰ وَلَا الْأَعْلَابَ وَلَا الْيَتِيمَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَبْتَغُونَ
فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ وَيَرْضَوْنَ ۗ وَإِذَا أَحَلَّ اللَّهُ قَاتِلًا دُونَ
وَلَا يَحْرِمَنَّكُمْ شَنَا نُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوا عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۗ إِنَّ
تَعْتَدُوا وَاتَّقُوا ۗ إِنَّ عَلَى الْيَتِيمِ الْقَوِيَّةَ وَلَا تَقَاتِلُوا عَلَى الْإِثْمِ

ای مسلمانان هتک حرمت مکنید نشانهای
خدارا و نه ماه حرام را^(۲) و نه قربانی را
و آنچه درگردن او قلاده می اندازند و نه
قصد کنندگان بیت الحرام را که می طلبند
فضلی از پروردگار خویش و خوشنودی
از وی^(۳) و چون احرام کشادید پس شکار

- (۱) یعنی شتر و گاؤ و گوسفند و این سه قسم را آنعام گویند حلال است مگر میته،
موقوذه و آنچه بیاید و الله اعلم .
(۲) یعنی قتال در رجب و ذیقعد و ذی الحجه و محرم نه باید کرد و الله اعلم .
(۳) یعنی تعرض حاجیان و معتمران مسلمانان نباید کرد و لقطه ایشان نباید گرفت =

بکنید و حمل نکند شمارا دشمنی گروهی بسبب آنکه بازداشتند شمارا از مسجد الحرام^(۱) بر تجاوز کردن از حد و بایکدیگر مدد کنید بر نیکوکاری و پرهیز گاری و بایکدیگر مدد مکنید بر گناه و ستم و بترسید از خدا هر آینه خدا سخت است عقوبت او^(۲) (۲) .

حرام کرده شد بر شما مردار و خون (یعنی خون مسفوح) و گوشتِ خوک و آنچه نام غیر خدا بوقت ذبح او یاد کرده شود و آنچه به خفه کردن مرده باشد و آنچه بستگی یا بعصا مرده باشد و آنچه از جای بلند افتاده بمیرد و آنچه به شاخ زدن مرده باشد و آنچه درنده خورده باشد الا آنچه بعد آفتها ذبح کرده باشید، حرام است آنچه ذبح کرده شود به نام بتها^(۳) و حرام کرده شد آنکه طلب کنید معرفت قسمت خود به تیرهای فال این همه فسق است - امروز نا امید شدند کافران از دین شما پس مترسید از ایشان و بترسید از من امروز کامل کردم برای شما دین شمارا

وَالْعُدْوَانَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ⑤

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالذَّمُّ وَالْحَمِيمُ وَمَا أُولَىٰ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَفَظَةُ وَالْمَوْقُودَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْوَاقِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ الْيَوْمَ يَمِيسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَحْضُرُوهُمْ وَأَشْرُوبِ الْيَوْمَ أَمْكَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِسْمِ اللَّهِ غَيْرَ رَجِيمٍ ⑥

= والله اعلم .

(۱) یعنی پیش از فتح مکه و پیش از آنکه مسلمان شوند والله اعلم .

(۲) مترجم گوید حکم تغلیظ تحریم قاتل در شهر حرم مخصوص است بمسلمین بدلیل آیت سوره بقره و تحریم تعرض حاجیان نیز به مسلمین آیت سوره براءت و این آیات آخر مانزل است منسوخ داشتن آنها چنانکه عامه مفسرین گویند راست نمی آید والله اعلم .

(۳) مترجم گوید یعنی بر صورت قبر والله اعلم .

وتمام کردم برشمانعمت خود را و اختیار کردم اسلام را دین برای شما پس هر که ناچار شود در گرسنگی غیر مائل به گناه پس هر آئینه خدا آمرزنده مهربان است^(۱) (۳).

سوال می کنند تراچه حلال کرده شد برای ایشان بگو حلال کرده شد برای شما پاکیزه ها^(۲) و آنچه آموخته باشید او را از جانوران شکاری درحالتیکه شکار تعلیم کنندگانید می آموزید این ها را بعض آنچه خدای تعالی شما را آموخته است پس بخورید از آنچه نگاهداشتند برای شما^(۳) و یاد کنید نام خدا را بر آن^(۴) و بترسید از خدا هر آئینه خدا زود حساب کننده است (۴).

امروز حلال کرده شد برای شما پاکیزه ها و طعام اهل کتاب حلال است برای شما و طعام شما حلال است برای ایشان^(۵)

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا حَلَّلَ لَهُمْ قُلُوبُ حَلِّ لِكُلِّ الطَّيْبِ وَمَا عَلَّمْتُمُ مِنَ
أَجْوَادِ مُكَلِّبِينَ يُعَلِّمُونَهُنَّ وَمَا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فِكْرًا وَمَا
أَسْكَنَ عَلَيْكُمْ وَادُّرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَانْفَعُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ٥

أَيُّهَا حَلِّ لِكُلِّ الطَّيْبِ وَطَعَامِ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلِّ
لِكُلِّ طَعَامِكُمْ حَلِّ لِكُلِّ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

- (۱) مترجم گوید یعنی درمغصه خوردن مردار جائز است و نزدیک ابی حنیفه فائده لفظ غیر مائل بگناه آنست که زیاده از ضرورت نخورد و نزدیک مالک و شافعی آنست که قاطع طریق و سارق رارخصت نیست و این آیت آخر قرآنست بعد ازین هیچ آیت نازل نه شد والله اعلم .
- (۲) آنچه عرب پاکیزه دانند والله اعلم .
- (۳) مترجم گوید یعنی نخورده و ندریده باشند برای خوردن خود والله اعلم .
- (۴) مترجم گوید یعنی نزدیک ارسال جانوران شکاری والله اعلم .
- (۵) مترجم گوید یعنی آنچه براهل کتاب حلال بود بر شما حلال است مثل گوسفند و گاؤ و آنچه بر شما حلال کرده شد بر کسیکه از ایشان مسلمان شود حلالست مثل شتر و ذی ظفر و قبیله ها یهود و نصاری را درین باب اعتبار نیست والله اعلم .

و حلال کرده شد برای شما محصنات
از زنان مسلمانان و محصنات از زنان
کسانیکه کتاب داده شدند پیش از شما
چون بدهید ایشان را مهرایشان عفت
طلب کنان نه شهوت رانندگان و نه
دوست پنهان گیرندگان و هر که
نامعتقد اسلام باشد پس نابود شد عمل او
و او در آخرت از زیان کاران ست^(۱) (۵) .

ای مسلمانان چون برخیزید بسوی نماز
پس بشوئید رویهای خود را و دست های
خود را تا آرنج های و مسح کنید سرهای
خود را و بشوئید پائیهای خود را تا شتالنگ
و اگر باشید باجنابت پس غسل کنید
و اگر باشید بیمار یا مسافر یا بیایدیکی
از شما (از قضاء حاجت) از خلجای
یا مساس کرده باشید زنان را^(۲) پس نیاید
آب پس قصد کنید خاک پاک را پس مسح
کنید از آن خاک بروی خود و دست خود نه
می خواهد خدا که مشروع کند بر شما
مشقتی ولیکن می خواهد که پاک
سازد شمارا و تمام کند نعمت خود را بر شما
تا شود که شکر گزاری کنید (۶) .

مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَآ آتَيْتُمُوهُنَّ اجُورُهُنَّ
مُحْصِنِينَ غَيْرِ مُسْفِحِينَ وَلَا مَتَّحِدِينَ اخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخٰسِرِينَ ⑤

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَآ أَقُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَجْزَلَكُمْ
إِلَى الْكَعْبَيْنِ فَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ
مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ
أَوْ لَسْتُمْ بِالنِّسَاءِ فَكُمُ تَوَدُّ وَأَمَاءٌ فَتَمِمْوْا صَعِيدًا
كَلِيمًا فَاْمْسُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ
لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَا لَكِنْ لِيُزِيدَ الْبَاطِلَ كُفْرًا
لِيُزِيْعَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ⑤

(۱) مترجم گوید محصنات اینجانزدیک امام ابی حنیفه بمعنی پارساست و نزدیک
شافعی بمعنی آزاد و از (غیر مسافحین) مفهوم شد که نکاح متعه درست نیست
و از (و لا متخذی اخدان) مفهوم شد که نکاح سر درست نیست والله اعلم .

(۲) مترجم گوید یعنی جماع کرده باشید و نزدیک شافعی دست رسانیدن بزنان ناقض
و ضوست والله اعلم .

و یادکنید نعمت خدارا برخویش و پیمان خدارا که عهد بسته است باشما بآن پیمان آنگاه که گفتید شنیدیم و فرمان برداری کردیم^(۱) و بترسید از خدا هر آئینه خداداناست بآنچه در سینه هاباشد (۷) .

ای مسلمانان متعهد حق خدا باشید گواهی دهندگان بر راستی و حمل نکنند شمارا دشمنی قومی بترک عدل عدل کنید عدل نزدیک تر است به پرهیزگاری و بترسید از خدا هر آئینه خدا آگاه است بآنچه می کنید (۸) .

و عده کرده است خدابه کسانی که ایمان آوردند و کارهای شائسته کردند باین مضمون که ایشان راست آمرزش و مزد بزرگ (۹) .

و کسانی که کافر شدند و بدروغ نسبت کردند آیات مارا ایشانند اهل دوزخ (۱۰) .

ای مومنان یادکنید نعمت خدارا برخویشتن آنگاه که قصد کردند قومی که درازکنند دستهای خود را بسوی شما^(۲) پس باز داشت دست های ایشان را از شما و بترسید از خدا و برخدا باید که توکل کنند مومنان^(۳) (۱۱) .

وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَوَيْثَاقَهُ الَّتِي بَيْنَ يَدَيْكُمْ يَوْمَ بَدْرٍ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ①

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوْمِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ
يَأْتِيهِمُ الْقِسْطُ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَا نُ قَوْمٍ عَلَى
الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ قُلْتُمْ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ②

وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ③

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ④
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ
أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ⑤

(۱) یعنی عهدیکه وقت بیعت بستید و الله اعلم .

(۲) یعنی قتال کنند و الله اعلم .

(۳) این معجزه چند نوبت متحقق شد از آن جمله آنست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم به تقریبی بمحلّه یهود رفته بودند شخصی از ایشان خواست که سنگی =

وهرآئینه گرفت خدای تعالی پیمان بنی اسرائیل و معین ساختیم از ایشان دوازده سردار و گفت خدا هر آئینه من باشمام مضمون پیمان آنکه اگر برپاداشتید نماز را و دادید زکوة را و معتقد شدید پیغمبران مرا و تقویت کردید ایشان را و قرض دادید خدا را قرض نیک^(۱) البته نابود سازم از شما گناهان شمارا و البته در آرم شمارا به بوستانهایم رود زیر آن جویها پس هر که کافر شود از شما بعد ازین پس گم کرد راه راست را (۱۲) .

پس به سبب شکستن ایشان پیمان خویش را لعنت کردیم ایشان را و سخت گردانیم دلهای ایشان را تغییر میدهند کلمات را از مواضع آن ها و فراموش کردند حصه از آنچه بآن پند داده شدند و همیشه هستی که آگاه میشوی بر خیانتی از ایشان مگر اندکی از ایشان پس در گذرکن از ایشان و اعراض کن هر آئینه خدا دوست میدارد نیکوکاران را (۱۳) .

و گرفتیم از کسانی که گفتند ما نصاریئیم پیمان ایشان را پس فراموش کردند حصه از آنچه بآن پند داده شدند پس برانگیختیم

وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اشْقَىٰ عَشْرَ نَفِيسًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَتَيْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمْ نُفُوسَكُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٥﴾

فِيمَا نَقَضْتُمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَانَهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَلْقٍ لَا يَخْلِقُونَ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٥﴾

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرِيُّونَ أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ

= بالای آنحضرت بافگند خدای تعالی دست آن شخص بند کرد و از آن جمله آنست که کفار قریش در حدیبیه از جنگ باز ایستادند بعد از آنکه داعیه جنگ داشتند و از آن جمله آنست که یکی از یاران مسیلمه کذاب دست درازی خواست خدای تعالی دست او را گرفت ساخت .

(۱) یعنی در جهاد صرف کردید بتوقع ثواب آخرت والله اعلم .

درمیان فرقه های نصاری دشمی و کینه تاروز قیامت و زود خبر خواهد داد ایشان را خدا بآنچه می کردند (۱۴) .

ای اهل کتاب هر آئینه آمد به شما پیغامبر مابیان می کند برای شما بسیاری از آنچه پنهان می داشتید از کتاب یعنی از کتاب الهی و او در گذر میکند از تقصیرات بسیار (ای اهل کتاب) هر آئینه آمد به شما از جانب خدا نوری و کتابی روشن (یعنی قرآن) (۱۵) .

بسبب آن دلالت می نماید خدا کسی را که طلب رضای او کرد بسوی راه های نجات و بیرون می آرد ایشان را از تاریکی ها بسوی روشنی باراده خود و دلالت می کند ایشان را بسوی راه راست (۱۶) .

هر آئینه کافر شدند کسانی که گفتند که خدا همون مسیح پسر مریم است^(۱) بگو که می تواند از خدا چیزی را (از انتقام) اگر بخواهد که هلاک کند عیسی پسر مریم را و مادرش را که مریم است و آنان را که در زمین اندهمه یکجا و خدا راست پادشاهی آسمان ها و زمین و آنچه در میان این هر دو است می آفریند هر چه می خواهد و خدا بر همه چیز تواناست (۱۷) .

و گفتند یهود و ترسایان ما پسران خدا ایم و دوستان او ایم^(۲) بگو پس چرا عذاب می

الْعَادَاةَ وَالْبَعْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْيَوْمِ أَلَيْسَ اللَّهُ بِسَمِيعٍ عَلِيمٍ ﴿١٤﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيَهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ مَن يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَن فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ

(۱) یعنی حلول کرده است در وی و الله اعلم .

(۲) مترجم گوید یعنی خدا را پدر خود می گفتند و الله اعلم .

کند شمارا بر گناهان شما بلکه شما آدمیانید از جنس آنچه پیدا کرده است می آموزد هر کراخواهد و عذاب می کند هر کراخواهد خدارا است پادشاهی آسمان ها وزمین و آنچه در میان این هر دو باشد و بسوی اوست رجوع (۱۸) .

ای اهل کتاب هر آینه آمده است بشما پیغامبر ما بیان می کند برای شما در حالت انقطاع آمدن پیغمبران^(۱) تا نگویید که نیامدند نزدیک ما هیچ مژده دهنده و بیم دهنده آری هر آینه آمده است بشما مژده دهنده و بیم دهنده و خدا بر همه چیز تواناست (۱۹) .

و یادکن چون گفت موسی قوم خود را ای قوم من یاد کنید نعمت خدارا بر خویش چون پیدا کرد در میان شما پیغامبران را و پادشاه ساخت شمارا و داد به شما آنچه نداد به هیچ کس از عالمیان^(۲) (۲۰) .

ای قوم من در آئید به زمین پاک که مقرر ساخته است آن را خدا برای شما و روگردان شوید بر سمت پشت خود آنگاه زیان کار گردید (یعنی فرار مکنید) (۲۱) .

گفتند ای موسی هر آینه آنجا گروهی هستند زور آور و هر گز ما داخل نشویم آنجا تا آنکه ایشان بیرون آیند از آنجا پس

يَعْلَمُ بِأَمْرِ قَوْمِكُمْ وَيَليٰ أَمْرَهُمْ بِشَرِّ مَن خَلَقَ يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيُؤْتِيهِم مَّا يُنَالُونَ وَمَا بَيْنَهُمَا وَآلِهَاتِهِمْ ۝١٨

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى قَوْمٍ مِّنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝١٩

وَإِذ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ أذكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنسِيَاءً وَجَعَلَ لَكُم مَّاوَاظِلًا وَاللَّهُ مَنَّ لَكُم يَوْمَ أَخَذَ مِنَ الْعَالَمِينَ ۝٢٠

يَعُورُوا دَخَلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِكُمْ فَتَنقَلِبُوا خَائِبِينَ ۝٢١

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبِلِينَ ۝٢٢ وَإِن لَّن نَّدْخُلَهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِن يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ۝٢٣

- (۱) یعنی بعد عیسی بجز پیغمبر ما هیچ پیغمبری مبعوث نشد و مدت میان ایشان پانصد شصت سال بود والله اعلم .
 (۲) یعنی معجزات عظیمه از فلک بحر (یعنی شکاف دریا) و رفع طور والله اعلم .

اگر ایشان از آن جا بیرون شوند هر آئینه
مادر آئیم (۲۲) .

گفتند دومرد از اهل تقوی که انعام کرده
بود خدا برایشان^(۱) در آئید ای قوم بر این
جماعت از راه دروازه چون درآمدید به
دروازه پس هر آئینه شما غالب باشید
و بر خدا توکل کنید اگر مسلمان هستید
(۲۳) .

گفتند ای موسی ماهرگز در نه آئیم درین
زمین هیچ گاه مادامی که ایشان در آنجا اند
پس تو و پروردگار تو بروید و جنگ کنید
هر آئینه ما این جانسته گانیم (۲۴) .

گفت (موسی) ای پروردگار من قادر
نیستم الا بر خود و برادر خود (یعنی
هارون) پس فیصله کن میان ما و میان
گروه گناهگاران (۲۵) .

گفت خدا پس آن زمین حرام کرده شده
است برایشان چهل سال سرگردان می
شوند در زمین پس اندوهناک مباش بر
گروه ستمگاران^(۲) (۲۶) .

و بخوان بر قوم خود خبر دو پسر آدم را
براستی چون نیاز حق کردند قربانی را
پس قبول کرده شد از یکی و قبول کرده نه
شد از دیگر^(۳) گفت قایل البته بکش

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخْفَوْنَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا
ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَانكُمُ عَلَيْهِمْ
وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٢﴾

قَالُوا يَنْبُؤُنَا إِنَّ لَنَا لَكُمْ آيَاتًا وَأَمْ أَوْتَيْنَاهَا فَاذْهَبْ
أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٣﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرِقْ بَيْنَنَا
وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيَهُونَ
فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقِبِلُ
مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ
إِنَّمَا اتَّخَفْتُمُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٦﴾

(۱) یعنی یوشع و کالب .

(۲) یعنی حکم کردیم که بآن زمین منتفع نشوند چهل سال .

(۳) یعنی هابیل نیکوترین گوسفندی به نیاز برداز غیب آتشی ظاهر شد و بخورد
و قایل بدترین گندم پیش آورد و آتش نیازش را قبول نکرد و این سبب حسد شد =

تراها بیل گفت جزاین نیست که خدا قبول می کند از متقیان (۲۷) .

اگر دراز کنی بسوی من دست خود را تا بکشی مرا من هرگز دراز نکنم بسوی تو دست خود را تا بکشم ترا هر آئینه من می ترسم از خدا پروردگار عالمها (۲۸) .

هر آئینه من می خواهم که ببری گناه مرا و گناه خود را پس باشی از اهل دوزخ و این جزای ستمگاران است (۲۹) .

پس نفس اوسهل ساخت در نظر او کشتن برادرش را پس بکشت او را پس شد از زیان کاران (۱) (۳۰) .

پس فرستاد خدا زاغی را که میشگافت در زمین تا بنمایدش چگونه بپوشد جثه برادر خود را گفت ای وای بر من! آیا عاجز شدم از آنکه باشم مانند این زاغ پس بپوشیدمی جثه برادر خود را پس شد از پشیمان شدگان (۳۱) .

بسبب این حادثه حکم کردیم بر بنی اسرائیل که هر که بکشد کسی را بغیر عوض کسی و بغیر فساد در زمین (یعنی قطع طریق و ارتداد) پس چنانستی که کشته است مردمان را همه یکجا و هر که سبب زندگانی کسی شد پس چنانستی که زنده ساخت مردمان را همه یکجا و هر آئینه

لَنْ يَسْطُرَكَ إِلَىٰ يَدَيْكَ لِتَقْتُلَنِي مَا آتَا بِأَسْطُرَتِي إِلَيْكَ
لَا تَقْتُلْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٥﴾

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ سَبُوَ آيَاتِي وَإِيَّاكَ فَتَكُونَ مِنَ
أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٦﴾

فَقَطَّعَتْ لَهُ نَفْسَهُ قَتَلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَرَ مِنَ الْخَيْرِينَ ﴿٣٧﴾

فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُورِي
سُوءَةَ أَخِيهِ قَالَ يُورِيكَى أَعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا
الْغُرَابِ فَأُورِي سُوءَةَ أَخِي فَأَصْبَرَ مِنَ الشَّدِيدِينَ ﴿٣٨﴾

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ
قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ
النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا
وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَا لَيْتَنِي كُنْتُ رَاحَةً لَكُمْ بَعْدَ
ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لِمُسْرِفُونَ ﴿٣٩﴾

= والله اعلم .

(۱) بعد کشتن ندانسته که چگونه دفن کند جثه او را بر پشت نهاده میگشت والله اعلم .

آمدند به بنی اسرائیل پیغامبران مابه نشانه های روشن باز بسیاری از ایشان بعد ازین در زمین تجاوز کنندگانند^(۱) (۳۲) .

جزاین نیست جزای کسانیکه جنگ می کنند باخدا ورسول اوو می شتابند در زمین بقصد فساد (یعنی قطع طریق می کنند) آنست که کشته شوند یا بردار کشیده شوند یا بریده شود دست ها وپایهای ایشان ازجانب مخالف^(۲) یا دور کرده شوندازوطن این رسوائی است ایشان را دردنیا وایشان راست درآخرت عذاب عظیم (۳۳) .

مگر کسانیکه توبه کردند پیش ازآنکه دست یابید برایشان پس بدانیدکه خدا آمرزنده مهربان است^(۳) (۳۴) .

ای مسلمانان بترسید ازخدا وبه طلبید قرب بسوی او وجهادکنید درراه اوتارستگار شوید (۳۵) .

هرآئینه کافران اگرباشد بدست ایشان آنچه درزمین است همه یک جا وهمراه او مانند اومهیا برای آنکه عوض خود دهند

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأرجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ جزاؤ في الدنيا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٢﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٤﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَالَّذِينَ لَهُمْ مَنَافٍ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ

(۱) یعنی چون از قابیل رسم قتل پیدا شد هرقتلی که در جهان واقع شود او را بدان مواخذه کنند همچنین در هر زمانه کسی که رسم کشتن نومی کند بحکم من سَرَّ سنة سيئة كان له كفلٌ منها۔ درقتلی که بعد ازوی آمدش رکتی پیدامی نماید پس این جا من اجل ذالك بجای علی قیاس ذالك واقع شده است واللہ اعلم .

(۲) یعنی دست راست و پای چپ واللہ اعلم .

(۳) یعنی حدساقط است وحقوق آدمیان ساقط نیست واللہ اعلم .

آن را از عذاب روز قیامت هرگز قبول کرده
نه شود از ایشان و ایشان راست عذاب درد
دهنده (٣٦) .

بخواهند که بیرون روند از دوزخ و نیستند
بیرون رفتگان از دوزخ و ایشان راست
عذاب دائم (٣٧) .

و مرد دزد وزن دزد ببرید دستهای ایشان
را جزای آنچه به عمل آورده اند عبرتی از
طرف خدا و خدا غالب داناست (٣٨) .

پس هر که توبه کرد بعد ستم
خود و کارشائسته بعمل آورد پس هر آینه
خدا برحمت باز میگردد بروی هر آینه
خدا آمرزنده مهر بانست (٣٩) .

آیند دانسته ای که خدام را و راست پادشاهی
آسمان ها و زمین عذاب می کند
هر کرا خواهد و می آمرزد هر کرا خواهد
و خدا بر همه چیز تواناست (٤٠) (١) .

ای پیغامبران و هوگین نه کند ترا کسانی که
سعی می کنند در کفر از آنان که گفتند بدهان
خویش ایمان آوردیم و ایمان نیاورده
است دلهای ایشان و از قوم یهود نیز ایشان
شنوندگانند سخن دروغ را (٢) شنوندگانند

الْقِيَمَةَ مَا تَقْبَلُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوكُم مِّنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ
مِنَهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا
تَكَارًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

فَمَنْ تَابَ مِن بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ
عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٩﴾

أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعَذِّبُ
مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزَنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ
مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَنفُسِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ
وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَبَّحُونَ لِلْكَذِبِ سَبَّحُونَ
لِقَوْمِهِمْ لَمَّا يَأْتُواكَ لِتُخْرِجُوهُمْ أَلَمْ يَأْتُواكُم مِّن بَعْدِ

- (١) مترجم گوید در تورات رجم زانی نازل شده بود و یهود تحریف کرده روی زانی را سیاه کردن و چند تازیانه زدن قرار دادند و در زمان آنحضرت در میان ایشان زنا واقع شد زانی را پیش آنحضرت بدست منافقان و ذمیان فرستادند بقرآن که اگر جلد فرمایند بکنیم و اگر رجم فرمایند نکنیم آن حضرت صلی الله علیه وسلم حقیقت رجم اظهار فرمودند و رجم کردند درین آیات اشاره است بآن قصه .
- (٢) یعنی معتقد آن شده اند .

برای گروه دیگران که هنوز پیش تو نیامده اند^(۱) تغییر می‌دهند کلمات را (بعد از ثبوت آنها) در موضع خویش گویند اگر داده شوید این حکم محرف قبول کنید و اگر آنرا داده نه شوید پس احتراز نمائید و هر که خدا ضلالت او را اراده کرده است پس هرگز نه توانی برای او از خدا چیزی از هدایت ایشان آنانند که نخواسته است خدا که پاک کند دلهای ایشان را ایشان راست در دنیا رسوائی و ایشان راست در آخرت عذاب بزرگ (۴۱).

ایشان شنوندگانند سخن دروغ را خورندگانند حرام را (یعنی رشوت را) پس اگر بیایند پیش تو حکم کن میان ایشان یا اعراض کن از ایشان و اگر اعراض کنی از ایشان هیچ زیان نه رسانند بتو و اگر حکم کنی پس حکم کن میان ایشان بانصاف هر آئینه خدا دوست میدارد عدل کنندگان را^(۲) (۴۲).

و چگونه حکم می‌کنند ترا و نزدیک ایشان تورات است که در آن حکم خداست باز اعراض می‌کنند بعد از این نیستند ایشان معتقدان^(۳) (۴۳).

مَوَاضِعَهُ يُقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخَذُّوهُ وَإِنْ
لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا ۗ وَمَنْ يُؤِذِ اللَّهَ فَتَنَّمَهُ فَلَنْ
تَمْلِكَ لَهُ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ
اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرْ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ ۗ
وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٥١﴾

سَمِعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَلُونَ لِلْمَشْحَةِ ۖ وَإِنْ جَاءُوكَ فَأَخَمُ
بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرَضْ عَنْهُمْ تَوَّانُ تُعْرَضُ عَنْهُمْ فَلَنْ يَصُدُّوكَ
شَيْئًا تَوَّانُ حَكَمْتَ فَأَحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ ۗ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُقْسِطِينَ ﴿٥٢﴾

وَكَيْفَ يُحْكِمُكَ اللَّهُ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ ۖ فِيمَا حَكَمَ اللَّهُ
تَمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ
بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

(۱) یعنی جاسوسان حربیان اند والله اعلم .

(۲) مترجم گوید یعنی اهل ذمه اگر قضیه خویش بامام رفع کنند اگر خواهد حکم کند و اگر خواهد بزعمای ایشان مفوض نماید والله اعلم .

(۳) یعنی اگر غرض ایشان طلب رضای خدای تعالی بودی بر تورات عمل =

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا
 النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا الَّذِينَ هَادُوا وَالرَّيْبِيِّونَ
 وَالْأَحْبَابِ بِمَا اسْتَحْفَظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا
 عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَعْتَمِدُوا النَّاسَ وَأَنْتُمْ أَعْيُنُكُمْ
 يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنَّمَا قَلِيلٌ لَكُمْ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ فَاذْكُرُوا
 أَنْ تَكُونَ لَكُمْ آيَاتٍ يَوْمَ قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ
 فِي حَذْرٍ ۝٦٠

هرآئینه مافروداوردیم تورات را در وی
 هدایت و روشنی است حکم می کنند بآن
 پیغامبران که متقاده حکم الهی اند برای
 یهود و حکم می کنند خداپرستان و احبار
 ایشان همه حکم میکردند بآنچه حافظ آن
 گردانیده شده اند از کتاب خدا و برآن گواه
 بودند^(۱) پس گفتیم مترسید از مردمان
 و ترسید از من و خریدم کنید بآیت های
 من بهای اندک و هرکه حکم نکند بآنچه
 فرورفته است خدا پس ایشانند
 نامعتقدان (۴۴) .

وَكُنْتُمْ عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنْفُسٌ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ
 يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْأَنْفُ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنُ بِالْأُذُنِ وَالسِّنُّ
 بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحُ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ
 كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِهَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ
 هُمُ الظَّالِمُونَ ۝٦١

و لازم ساختیم بر یهود در تورات که
 شخص به عوض شخص ست یعنی
 بعوض او باید کشت و چشم عوض چشم
 است و بینی عوض بینی است و گوش
 عوض گوش است و دندان عوض دندان
 و حکم زخم ها به اعتبار مماثلت است
 پس هرکه عفو کند از آن زخم پس این
 عفو کفارت است و بر او هرکه حکم نه
 کند بآنچه خدا فرورفته است پس
 ایشانند ستمگاران (۴۵) .

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
 يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَالنَّبِيَّةَ الْمَرْسُومَةَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ
 مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ
 لِلْمُتَّقِينَ ۝٦٢

و از پس فرستادیم بر بی این پیغمبران
 عیسی پسر مریم را باوردارنده آنچه پیش
 او بود که تورات است و دادیمش انجیل
 در وی هدایت و روشنی است
 و باوردارنده آنچه پیش وی بود که تورات

= میکردند لیکن غرض فاسدداشتند .

(۱) یعنی به یقین معلوم کرده بودند که حکم الهی است والله اعلم .

باشد و هدایت و پند متقیان را (٤٦) .

و فرمودیم باید که حکم کنند اهل انجیل
بآنچه فرو فرستاده است خدای تعالی در وی
و هر که حکم نکند بآنچه فرو فرستاده
است خدا پس ایشانند بدکاران (٤٧) .

و فر فرستادیم بسوی تو کتاب را برستی
باوردارنده آنچه پیش وی است از کتاب
و نگهبان بروی^(١) پس حکم کن در میان
ایشان بآنچه فرو آورده است خدا و پیروی
مکن خواهش های ایشان را اعراض کنان
از آنچه آمد بتواز حکم الهی برای هر
گروهی از شما مقرر ساخته ایم شرعی
و راهی و اگر خواستی خدا گردانیدی
شمارا يك امت و لیکن خواست که
بیازماید شمارا در آنچه به شما داده است
پس شتاب کنید بسوی نیکوکاری^(٢)
بسوی خدا رجوع شماست همه يك جا
پس خبر دهد شمارا بآنچه در آن اختلاف
می کردید (٤٨) .

و فرمودیم که حکم کن میان ایشان بآنچه
فرو آورده است خدا و پیروی مکن
خواهش های ایشانرا و بترس از ایشان
از آنکه گمراه کنند ترا از بعض آنچه
فرو فرستاده است خدا بسوی تو پس اگر
اعراض کنند پس بدان که می خواهد
خدا که عذاب کند ایشان را به سبب

وَلِكُلِّمَ أَهْلَ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ
الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
وَلَا تَتَّبِعِهِمْ هُوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَ لَوْ مِنَ الْحَقِّ لِلْجَلِّ جَعَلْنَا
مِنْكُمْ شُرَكَاءَ وَمِنْهَا جَاءَ أَوْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً
وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَيْتُكُمْ فَاسْتَبِقُوا
الْحَيَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾

وَأَن آخُكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعِهِمْ هُوَاءَهُمْ
وَاحِدًا لَهُمْ أَن يَفْتَنُوكُمْ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
إِلَيْكُمْ فَإِن تَوَلَّوْا فَأَعْلَمُ أَعْمَارُ يَدُ اللَّهِ أَن يُضَيِّبَهُمْ
بِبَعْضِ دُكُوبِهِمْ وَإِن كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ
لَفَاسِقُونَ ﴿٤٨﴾

- (١) یعنی تحریف را از غیر تحریف جدامی سازد و الله اعلم .
(٢) یعنی اتباع فرمان الهی در شریعت پیغمبر زمان و الله اعلم .

بعض گناهان ایشان وهر آئینه بسیاری
از مردمان بدکارانند (۴۹) .

آیا حکم جاهلیت می خواهند؟ و کیست
خوب تراز خدا باعتبار حکم برای قومی
که یقین دارند^(۱) (۵۰) .

ای مومنان دوست مگیرید یهود و نصاری
را بعض ایشان دوست بعض اند و هر که
از شما دوست دارد ایشان را پس هر آئینه
اواز جمله ایشانست هر آئینه خداراه نمی
نماید گروه ستمگاران را (۵۱) .

پس می بینی کسانی را که در دلهای ایشان
بیماریست یعنی نفاق سعی می کنند
دردوستی یهود و نصاری می گویند می
ترسیم از آنکه برسد مایان را مصیبتی^(۲)
پس نزدیک است که خدا بیارد فتح را یا
چیزی دیگر را از نزدیک خود پس پشیمان
شوند بر آنچه پنهان داشتند در دل های
خویش (۵۲) .

و بگویند مومنان (یعنی بعد از فتح
و پیروزی) آیا ایشانند آنانکه قسم خوردند
بخدا سخت ترین سوگند های خویش که
البته ایشان همراه شما اند امروز نابود

أَفَكُمُ الْجَاهِلِيَّةَ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ
حُكْمًا الْقَوْمَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ
بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾

فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ نَحْشَىٰ أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ
بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسْرَوْا
فِي أَنْفُسِهِمْ نَدِيمِينَ ﴿٥٢﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
جَهْدًا أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ أَعْيُنُهُمْ
فَاصْبِرُوا خَيْرِينَ ﴿٥٣﴾

- (۱) مترجم گوید حاصل این آیات الزام است بر اهل کتاب که با وجود التزام کتاب
بر حسب آن عمل نمی کنند و درین آیات بیان آن ست که هر قرن را شریعتی
داده اند و بعد نزول قرآن بجز متابعت آن متابعت دیگر جائز نیست والله اعلم .
- (۲) مترجم گوید یعنی احتمال دارد که هزیمت بر اهل اسلام افتد پس موافقت
با حریبان مصلحت است .

شد عملهای ایشان پس گشتند زیان کار
(٥٣) .

ای مومنان هر که از شما بر گردد از دین
خود پس خواهد آورد خدا گروهی را که
دوست می دارد ایشان را و ایشان دوست
می دارند او را متواضع اند بر مومنان
درشت طبع اند بر کافران جهاد می کنند
در راه خدا و نمی ترسند از ملامت ملامت
کننده این بخشایش خدا است میدهد آن
را بهره خواهد و خدا جواد دانا است^(١)
(٥٤) .

جز این نیست که دوست شما خدا است
و رسول او و مومنانی که بر پامی دارند
نماز را و می دهنده زکات را و ایشان
پیوسته نماز گزارند (٥٥) .

و هر که دوستی کند با خدا و بار رسول او و با
مومنان پس هر آینه گروه خدا همونست
غالب (٥٦) .

ای مسلمانان دوست مگیرید کسانی را
که تمسخر و بازی گرفته اند دین شما را
از کسانی که داده شده ایشان را کتاب
پیش از شما و سائر کافران را و بترسید
از خدا اگر مسلمان هستید (٥٧) .

و چون ندانید بسوی نماز تمسخر و بازی
گیرند آن را^(٢) این بسبب آن است که ایشان

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي
اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعْرَافًا
عَلَى الْكُفْرَيْنَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ
لَوْمَةَ الْآيِبِينَ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ
وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رُكُوعُونَ ﴿٥٤﴾

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ
اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ
هُزُؤًا وَلَعِبًا قُلُوبًا الَّذِينَ أَوْفُوا بِالْكِتَابِ مِنْ قَبْلِكُمْ
وَالَّذِينَ آتَوْا إِلَيْكُمْ وَالَّذِينَ آتَوْا اللَّهَ أَنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٦﴾

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوا هُزُؤًا وَلَعِبًا
ذَلِكَ يَأْتِيهِمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

(١) مترجم گوید این وعده در زمان حضرت ابو بکر صدیق متحقق شد و مهاجران
و انصار و تابعان ایشان با مرتدان جهاد کردند و الله اعلم .

(٢) مترجم گوید یعنی باذان استهزا کنند و الله اعلم .

گروهی هستند که نمی فهمند (۵۸) .

بگوی اهل کتاب عیب نمی گیرید بر ما مگر آنکه ایمان آوردیم بخدا و بآنچه فر فرستاده شده است بسوی ما و بآنچه فر فرستاده است پیش ازین و مگر آنکه بیشتر از شما بدکارانند (۵۹) .

بگویا خبر دهم شمارا به بدتر از این^(۱) باعتبار جزاء نزدیک خدا آن بدتر کسی است که لعنت کرد اورا خدا و خشم گرفت بروی و گردانید از ایشان بوزینه گان و خوکان و کسبیکه پرستید معبود باطل را این گروه بدتر اند باعتبار جای و گمراه تر اند از راه راست (۶۰) .

و چون بیایند پیش شما گویند ایمان آوردیم حال آنکه به کفر درآمدند و به کفر بیرون رفتند و خدا دانا تر است بآنچه می پوشیدند (۶۱) .

ومی بینی که بسیاری از ایشان سعی می کنند در گناه و تعدی و حرام خوردن ایشان هر آئینه بد چیز است که به عمل آوردند (۶۲) .

چرا منع نمی کنند ایشان را خدا پرستان و دانشمندان از دروغ گفتن ایشان و حرام خوردن ایشان هر آئینه بد چیز است که می کردند (۶۳) .

و گفتند یهود دست خدا بگردن بسته

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَتَّقُونَ وَمَا آتَاكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ٥٨
قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّينَ ذَلِكَ مَثُوبَةٌ عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْفِرْدَاةَ وَالْمُخَنَزِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ٥٩

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّينَ ذَلِكَ مَثُوبَةٌ عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْفِرْدَاةَ وَالْمُخَنَزِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ٥٩

وَإِذْ آجَأُكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ٦٠

وَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانَ وَأَكْثَرَهُمُ الشُّحْتِ يَمْسَسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ٦١

لَوْلَا نَهَاهُمُ الرَّبُّ لَيُؤْنُوا وَالْأَحْبَارَ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْثَرَهُمُ الشُّحْتِ يَمْسَسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ٦٢

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلِغُلُوْبِهَا

(۱) مترجم گوید بدتر از آن عیب دار که شما بیان کردید .

ای پیغامبر برسان آنچه فرود آورده شده است بسوی تواز جانب پروردگار تو و اگر نکردی^(۱) نرسانده باشی پیغام خدارا و خدانگاهدارد ترا از مردمان هر آئینه خداراه نمی نماید گروه کافران را (٦٧).

بگوای اهل کتاب نیستید بر چیزی تا آنکه برپا کنید حکم تورات وانجیل را و آنچه فرورفته شده است بسوی شما از پروردگار شما^(۲) و البته بیفزاید در حق بسیاری از ایشان آنچه فرو فرستاده شده است بسوی تواز جانب پروردگار تو (یعنی قرآن) طغیان و کفر راپس اندوهگین مشوبرقوم کافران^(۳) (٦٨).

هر آئینه مسلمانان و یهودان (و همچنین است) حال ستاره پرستان و ترسایان هر که ایمان آرد از ایشان بخدا و روز آخر و کردگار شائسته هیچ ترس نیست برایشان و ایشان اندوهگین نه شوند^(۴) (٦٩).

هر آئینه گرفتیم عهد بنی اسرائیل

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ
قَمَّابَقَّتْ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يُعَذِّبُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ
لَذِيهِدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾

قُلْ يَأَقْلُ الْكُتُبِ لَسْتُ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُفِيءُوا التَّوْرَةَ
وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَكِنْ يَذُنَّ كَذِبًا
وَتَنْهَمُّ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا ۗ قُلْ
تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِقُونَ وَالصَّابِرِينَ
مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا نُغَوِّهِمْ وَلَهُمْ
يُجْزُونَ ﴿٥٩﴾

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رَسُولًا قُلْنَا

= پیش از نزول قرآن و پیش از آنکه حضرت پیغامبر صلی الله علیه وسلم مبعوث شود برکت فراوان نصیب ایشان می شد لیکن مخالفت کردند پس بانواع بلا مبتلا گشتند والله اعلم.

(۱) یعنی اگر يك آیت هم نرساندی والله اعلم.

(۲) مترجم گوید یعنی قرآن و سائر کتب سابقه.

(۳) مترجم گوید حاصل آنست که بروفق قول خود ملزم می شوند زیرا که التزام شریعتی میکنند و برحسب آن نمی روند قطع نظر از انکار قرآن والله اعلم.

(۴) یعنی دراصل از هرفرقه که باشد چون ایمان آرد از اهل نجات است و خصوصیت فزق را اعتبار نیست والله اعلم.

جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا
وَفَرِيقًا يَلْقَوْنَ ①

وَحَسِبُوا أَن لَّكُونُوا مِنَّا قَلِيلًا مَّا جَاءَهُمْ
تَمَعْبُوهَا وَصَمُّوا كِبِيرَهُمْ وَاللَّهُ بِصِيْرَتِهِمْ عَلِيمٌ ①

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ
الْمَسِيحُ يَبْنِي إِسْرَائِيلَ عِبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ
مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ
وَمَا وَارِدُهَا وَمَا وُلِّدَتْهَا وَالْكَافِلِينَ مِنْ أَنْصَارِهِ ②

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثٌ ثَلَاثَةٌ وَمَنْ لِّوَالِدٍ
إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْهَوْهُمَا لَمَا يُفْلِكُونَ لَيْسَ مِنَ الدِّينِ كُفْرًا
مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ③

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ؟

و فرستادیم بسوی ایشان پیغمبران را هر
گاه آمدی بایشان پیغامبری بآنچه دوست
نمی داشت نفس ایشان گروهی را به دروغ
نسبت کردند و گروهی را می کشتند (۷۰).

و پنداشتند که هیچ عقوبت نخواهد
بود پس کور شدند و کر گشتند پس باز
گشت برحمت خدا برایشان^(۱) پس
باز کور شدند و کر گشتند بسیاری از ایشان
و خدا بیناست بآنچه می کنند (۷۱).

هر آئینه کافر شدند کسانی که گفتند خدا
همان است عیسیٰ پسر مریم و گفته بود
عیسیٰ ای بنی اسرائیل بپرستید خدا را
پروردگار من و پروردگار شما هر آئینه
کسیکه شریک خدا مقرر می کند حرام
کرده است خدا بهشت را بروی و جای
اودوزخ است و نیست ستمگاران را هیچ
یاری دهنده^(۲) (۷۲).

هر آئینه کافر شدند کسانی که گفتند که خدا
سوم سه کس است^(۳) و هیچ إله برحق
نیست مگراله یگانه و اگر باز نه آیند
از آنچه می گویند خواهد رسید کافران را
از ایشان^(۴) عذاب درد دهنده (۷۳).

آیا رجوع نمی کنند بسوی خدا و آمرزش

(۱) یعنی محمد صلی الله علیه وسلم را فرستاد والله اعلم .

(۲) اعتقاد حلول نوعی از شرک است .

(۳) یعنی در مرتبه الوهیت سه کس هستند یکی خدا و دیگری عیسیٰ و سوم روح
القدس والله اعلم .

(۴) یعنی اهل اصرار از ایشان .

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٩﴾

نمی طلبند از او و خدا آمرزنده مهربان
ست (٧٤) .

نیست عیسیٰ پسر مریم مگر پیغامبری
گذشته اند پیش از وی پیغامبران
و مادر او ولیه بود هر دومی خوردند طعام
را بین چگونگی بیان می کنیم برای ایشان
نشانه ها بازبین چگونه گردانیده می
شوند^(۱) (٧٥) .

بگو آیاعات می کنید بجز خدا چیزی را
که نمی تواند برای شما زبانی ونه سودی
و خدا همان است شنو ادا نا (٧٦) .

بگوای اهل کتاب از حد مگذرید در دین
خود بناحق و پیروی مکنید خواهش نفس
قومی را که گمراه شدند پیش ازین و
گمراه کردند مردمان بسیار را و کجروی
کردند از راه راست^(۲) (٧٧) .

لعنت کرده شد کافران را از بنی اسرائیل
بر زبان داؤد و عیسیٰ پسر مریم این بسبب
آنست که نافرمانی میکردند
و از حد میگذشتند (٧٨) .

یک دیگر رامنع نمی کردند از آن عمل
زشت که مرتکب آن شدند هر آینه
بد چیزی است که میکردند (٧٩) .

می بینی که بسیاری از ایشان دوستی
میکنند با کافران (یعنی با مشرکان) هر آینه

مَا لِيْسِيْرُ ابْنِ مَرْيَمَ اِلَّا رَسُوْلًا قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَاَمَّا
صِدْقِيْقُهُ كَانَا يَأْكُلِيْنَ الطَّعَامَ اَنْظُرْ كَيْفَ بَيَّنُّ لَاهُمْ الْاٰيٰتِي
تَنْظُرُوْا لِيُؤْفِكُوْنَ ﴿٥٩﴾

فَلْيَتَّبِعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَلِيْكَ لَكُمْ صَرَٰوْلًا نَّفْعًا
وَاللّٰهُ هُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿٥٩﴾

فَلْيَاْمَلِ الْكٰتِبِيْنَ لَا تَعْلُوْا فِيْ دِيْنِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ
وَلَا تَتَّبِعُوْا اَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوْا مِنْ قَبْلُ
وَاضَلُّوْا كَثِيْرًا وَّضَلُّوْا عَنْ سَوَاةِ السَّبِيْلِ ﴿٥٩﴾

لِيُوْنِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ بَنِيْ اِسْرٰٓءِيْلَ عَلٰى لِسٰنِ دَاوُدَ
وَعِيْسٰى ابْنِ مَرْيَمَ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوْا يَعْتَدُوْنَ ﴿٥٩﴾

كَانُوْا اِلَّا يَتَنٰهَوْنَ عَنْ مُّذَكِّرٍ فَعَلُوْا لَيْسَ مَا كَانُوْا
يَفْعَلُوْنَ ﴿٥٩﴾

تَرٰى كَثِيْرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا

(١) یعنی از معرفت حق .

(٢) یعنی پیشوایان یهودیت و نصرانیت که برای ایشان مذهب قرار داده اند والله اعلم .

بدچیزبست که پیش فرستاده است برای ایشان نفوس ایشان آن چیزخشم گرفتن خداست برایشان وایشان درعذاب جاویدانند (۸۰) .

و اگرایمان آوردند به خدا و پیغامبر (یعنی پیغامبر خود) و آنچه فرورفستاده شده است بسوی وی البته دوست نه گرفتند مشرکان را ولیکن بسیاری ازایشان فاسقانند (۸۱) .

هرآئینه بیابی سخت ترین مردمان درعداوت بامسلمانان یهود و مشرکان را وهرآئینه بیابی نزدیک ترین مردمان دردوستی مسلمانان کسانی را که گفتند مانصاری'یم این بسبب آن ست که ازجنس ایشان هستند دانشمندان و گوشه نشینان و بسبب آنست که ایشان تکبر نمیکنند (۸۲) .

وچون بشنوند آنچه فرورفستاده شده برپیغامبر به بینی چشم های ایشان را اشک میریزد به سبب آنچه شناختند ازحق می گویند ای پروردگار ما ایمان آوردیم پس بنویس مارا باشاهدان^(۱) (۸۳) .

وچیست مارا که ایمان نیاریم بخداو آنچه آمده است بما از دین راست وچیست مارا که طمع نه کنیم که داخل کند مارا پروردگار^(۲) باقوم صالحان (۸۴) .

لَيْسَ بِأَقْدَمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
وَفِي الْعَذَابِ لَهُمْ خُلْدٌ ۝

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ مَا
اتَّخَذُوا لَهُمْ وَاوَالِيَاءَ وَلَٰكِن كَثِيرًا مِّنْهُمْ
فَيَسُفُونَ ۝

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ
وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَّوَدَّةً
لِّلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرِيْ ذَٰلِكَ
بِأَن مِّنْهُمْ قَسِيْبِيْنَ وَرَهْبَاءُ وَآلَهُمْ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ ۝

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ
تَفِيْضٌ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا
فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِيْنَ ۝

وَمَا لَنَا لَأَن نُّؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا
رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِيْنَ ۝

(۱) یعنی جماعتی که اکمل امت باشند والله اعلم .

(۲) یعنی به بهشت .

فَأَنبَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا وَاجْتَبَىٰ تَحِيْرِي مِنْ تَحْتِهَا أَزْوَاجُ غُلَامٍ
فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿۸۵﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿۸۶﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْرَمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ
وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿۸۷﴾

وَكُلُوا وَمِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبَاتٍ أَتَقْوَىٰ اللَّهُ الَّذِي
أَنزَلَ بِهِ مِيقَاتِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۸۸﴾

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ
بِمَعْقَدَاتِكُمُ الْاِيْمَانِ فَكَلِمَاتٌ اَطْعَامُ عَشْرَةِ مَسْكِيْنٍ
مِنْ اَوْسَطِ مَا اَطْعَمْتُمُوْنَ اَهْلِيْكُمْ اَوْ سَوَّوْتُهُمْ اَوْ خَوَّوْا رِقَبَةً
فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فِصِيَامًا فَكَذَلِكَ كَفَّارَةٌ اَيْمَانِكُمْ
اِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا اَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ

پس جزا داد ایشان را خدا بر آن مقوله که
گفتند بوستانها می‌رود زیر آن جویها جاویدان
آنجا و این است جزای نیکوکاران^(۸۵).

و کسانی که کافر شدند و بدروغ نسبت
کردند آیاتِ ما را ایشانند اهل دوزخ^(۸۶).

ای مومنان حرام مکنید لذایذ آنچه خدا
حلال ساخته است برای شما
و از حد مگذرید هر آینه خدا دوست
نمیدارد از حد گذرندگان را^(۸۷).

و بخورید آنچه روزی داده است شما را
خدا حلال پاکیزه و بترسید از آن خدا که
شما بوی ایمان آوردید^(۸۸).

بازخواست نمی کند از شما خدا به لغو
در سوگند های شما ولیکن بازخواست
می کند از شما بسبب محکم کردن
سوگندها بقصد^(۸۳) پس کفارت یمین
منعده طعام دادن ده مسکین راست
از جنس میانه از آنچه می خورائید اهل
خود را یا پوشش دادن ایشان را
یا آزاد کردن برده پس هر که نیابد لازم است

(۱) مترجم گوید در آیات مذکوره اشارت است به فضیلت قومی از نصاریٰ حبشه که
همراه جعفر طیار بخدمت آنحضرت آمده مسلمان شدند و الله اعلم .

(۲) یعنی ترك نکاح یا ترك اكل كم و امثال آن درست نیست و الله اعلم .

(۳) مترجم گوید یعنی به لغو کفارت واجب نیست چنانکه از دور شبهی بیند و بظن
گوید که والله زید است و زید نباشد و بر یمین منعده ا گر حانث شود کفارت
واجب است چنانکه گوید والله این طعام نخورم یا درین خانه درنه آیم و علی
هذا القیاس و الله اعلم .

إِيَّاهُ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٥﴾

روزه داشتن سه روز اینست کفارت سوگند های شما چون سوگند خرید (یعنی و حانت شوید) و نگاهدارید سوگند های خود را^(۱) همچنین بیان می کند خدا برای شما آیت های خود را تا بود که شما شکر کنید (۸۹) .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَصْصَابُ وَالْأَزْلامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٥٦﴾

ای مسلمان جزاین نیست که خمر و قمار و نشانه های معبودان باطل و تیرهای فال پلید است از کردار شیطان است پس احتراز کنید از وی تا بود که شما رستگار شوید (۹۰) .

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

جزاین نیست که می خواهد شیطان که بیندازد در میان شما دشمنی و ناخوشی بسبب خمر و قمار و باز دارد شمارا از یاد خدا و از نماز پس آیا الحال شما باز ایستادگانید (۹۱) .

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْتَدُوا فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلُوا إِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿٥٨﴾

و فرمانبرداری کنید خدا را و فرمانبرداری کنید پیغامبر را و بترسید پس اگر روگردانیدید پس بدانید که بر پیغامبر مانیت مگر پیغام رسانیدن آشکار (۹۲) .

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٩﴾

نیست بر کسانی که ایمان آوردند و کارهای شائسته کردند گناهی در آنچه خوردند^(۲) چون پرهیزگاری کردند و ایمان آوردند و کارهای شائسته کردند باز پرهیزگاری کردند و ایمان آوردند باز پرهیزگاری کردند و نیکوکاری نمودند و خدا دوست

(۱) یعنی تا مقدور حانت نه شوید و الله اعلم .

(۲) یعنی قبل از تحریم .

میداردنیکوکاران را^(۱) (۹۳) .

ای مسلمانان هر آینه می آرماید شمارا خدا به چیزی از شکار برسد بآن دستهای شما ونیزه های شما تامتمیز کند خدا کسی را که غائبانه ازوی ترسد پس هر که تعدی کند بعد ازین اوراست عذاب درد دهنده . (۹۴) .

ای مسلمانان مکشید صیدرا چون احرام بسته باشید وهر که بکشد اورا از شما بقصد پس واجب است جزاوان جزا مانند چیزیست که اورا کشته است از جنس چهار پایان حکم کند بآن دوصاحب عدالت از شما باشد آن چهار پایه قربانی رسیده بکعبه یا آن جزا کفارت است طعام فقیران یا برابرا آن از روزه تابچشد جزای کردار خود عفو کرده است خدا از آنچه گذشت وهر که دیگر بار کند انتقام گیرد ازوی خدا و خدا غالب صاحب انتقام است^(۲) (۹۵) .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَبُوكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيِّبِ تَتَالَىٰ آيَاتِهِ
وَمَا حَلُمٌ لِّعَلْمِ اللَّهِ مِنْ عِقَابِهِ يُالْغِيْبِ فَمِنْ أَعْتَدَىٰ بَعْدَ
ذَلِكَ قَلَّةٌ عَدَا بِالْإِيمِ ﴿۹۳﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ وَمَنْ
مُتَعَدًِّا فَجَزَاءٌ مِمَّا قَتَلَ مِنَ النَّعْمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ
وَمَنْ هَدَىٰ إِلَىٰ الْكُفْبَةِ أَوْ كَفَّرَ أَطْعَامَهُ مِثْلِيْنَ أَوْ عَدَلٍ
ذَلِكَ صِيَامًا لِيَوْمٍ وَّ بِالْأَمْرِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ
فَبِمَنْ قَتَلَ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو نِقْمٍ ﴿۹۴﴾

(۱) مترجم گوید یعنی آنچه قبل از تحریم خوردند عفو است چون در تقوی رسوخ پیدا کردند و این سخن بدان ماند که کسی گوید باتو احسان کنم و باز بتو احسان کنم بمعنی آنکه پیوسته احسان کنم واللہ اعلم .

(۲) مترجم گوید جزای صید یکی از سه چیز تواند بود مماثل صید را در حرم ذبح کند و مماثلت نزدیک شافعی بخلقت و هیئت است و نزدیک ابی حنیفه به قیمت یا بقیمت صید طعام خرید نماید و بمسکینان دهد و نزدیک شافعی هر مسکینی را مدی و نزدیک ابی حنیفه هر مسکینی رانیم صاع از گندم یا یک صاع از جو یا بشمار مسکینان علی اختلاف المذهبین روزه دارد واللہ اعلم .

حلال کرده شد برای شمشکار دریا و خوردن آن تا منفعت باشد برای شما و برای قافله و حرام کرده شد بر شما شکار بیابان تا وقتی که احرام بسته باشید و بترسید از آن خدا که بسوی وی حشر کرده خواهد شد (۹۶).

گردانید خدای تعالی کعبه را که خانه بزرگوارست سبب انتظام امور مردمان و ماه حرام را و قربانی را و آنچه در گردش قلاده اندازند این بیان برای آنست که تابد انید که خدا میداند آنچه در آسمانهاست و آنچه در زمین است و تابد انید که خدا بهمه چیز دانا است (۹۷).

بدانید که خدا سخت است عقوبت او و آنکه بدانید که خدا آمرزنده مهربان است (۹۸).

نیست بر پیغامبر مگر رسانیدن پیغام و خدای داند آنچه آشکارا می کنید و آنچه پنهان می کنید (۹۹).

بگو (ای محمد) برابر نیست پلید و پاک و اگر چه در عجب آرد تر بسیاری پلید پس بترسید از خدا ای خداوندان خردتارستگار شوید^(۱) (۱۰۰).

ای مسلمانان سوال مکنید از آن چیزها که اگر ظاهر کرده شود حقیقت آنها پیش شما غمگین کند شمارا و اگر سوال کنید

أَجَلٌ لَّكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَيَّارَةِ وَحُرْمَ
عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرْمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿۹۶﴾

جَعَلَ اللَّهُ الْكعبةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَمًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ
الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لِيَتَذَكَّرَ لَكُمْ أَنَّ اللَّهَ
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ
يَكْتُبُ شَيْءٌ عَلَيْهِ ﴿۹۷﴾

إِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ رَّحِيمٌ ﴿۹۸﴾

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
وَمَا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۹۹﴾

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ
الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿۱۰۰﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَن أَسْمَاءٍ إِن تَبَدَّلَ لَكُمْ
تَسْوُؤُهُمْ وَإِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنزَلُ العُرَانُ تَبَدَّدَ

(۱) مترجم گوید یعنی مال حرام و مال حلال برابر نیست اگر چه حرام بسیار جمع می شود والله اعلم .

لَمَّا عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۰۱﴾

از آن وقتی که فرود آورده می شود قرآن البته ظاهر کرده شود برای شماعفو کرد خدای تعالی از آن سوالات و خدا آمرزنده بردبار است^(۱) (۱۰۱) .

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿۱۰۲﴾

هر آئینه سوال کرده بودند از مثل آن چیزها قومی پیش از شما باز کافر شدند بانها (۱۰۲) .

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَيِّنَةٍ وَلَا لِسَانٍ وَلَا وَصِيْلَةٍ وَلَا حَاوِيٍ
وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۱۰۳﴾

مشروع^(۲) نکرده است خدای تعالی هیچ بحیره و نه سائبه و نه وصیله و نه حام را ولیکن کافران دروغ بر خدا می بندند و بسیاری از ایشان در نمی یابند (۱۰۳) .

وَإِذْ أُتِيْلَ لَهُمْ تَعَالَىٰ إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا
حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أُولَٰئِكَ كَانُوا لَمْ يَكْفُرُونَ
شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿۱۰۴﴾

و چون گفته شود ایشان را بیائید بسوی آنچه فرور فرستاده است خدا و بسوی پیغامبر گویند بس است ما را آنچه بر آن یافتیم پدران خود را و گر چه پدران ایشان هیچ نمی دانستند و هیچ راه نمی یافتند (۱۰۴) .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا تَضُرُّوهُم مِّنْ ضَلٍّ إِذَا

ای مسلمانان محافظت کنید خویشان را ضرر نمی رساند شمارا کسی که گمراه

(۱) مترجم گوید بعض مردم از آنحضرت بغیر ضرورت سوال میکردند یکی گفت پدر من کیست و دیگری گفت که مرجع من بهشت است یا دوزخ درین باب نازل شد .

(۲) مترجم گوید اهل جاهلیت احکامی چند اختراع کرده بودند و در آنهابه قول اسلاف خود تمسک مینمودند از آنجمله بحیره و آن ماده شتری است که او را برای بتان مقرر میکردند و شیر او یکسی نمیدادند و سائبه که برای بتان جانور را میگذاشتند و باربر پشت اونمی نهادند و وصیله و آن ماده شتریست که اول بار در اول عمر شتر ماده نر آید بعد از آن بغیر فصل دیگر بار ماده زاید پس آنرا برای بتان میگذاشتند و بعد از آنکه از حلی چند بچه گرفتندی او را معاف داشتندی از رکوب و جز آن او را معاف گفتندی خدای تعالی این همه را فسخ فرمود و آیت فرستاد .

اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مُرْجِعَكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۵﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةٌ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ
حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَوْخَرِينَ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ
أَنْتُمْ صَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَاصْبِرْتُمْ مَحْصِيَةً الْمَوْتِ
تَحْسَبُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيَقِيمُنَّ بِاللَّهِ إِنْ ارْتَبْتُمْ
لَأَنْتُمْ تَرَوْنَ بِهِ نَمَاتًا وَلَوْ كَانُوا فَوْقَ وَلَا تَكْتُمُ شَهَادَةً
اللَّهُ أَكْبَرُ إِذَا هِيَ الْأُيُومِينَ ﴿۵﴾

شد چون شماره یاب شدید بسوی خداست رجوع شما همه یک جا پس خبر دهد شمارا بآنچه عمل می کردید^(۱) (۱۰۵).
ای مسلمانان نصاب شهادت در میان شما وقت وصیت چون برسد به یکی از شما موت دو کس اندک صاحب عدالت باشند از شما یا دیگران از غیر شما اگر شما سفر کرده باشید در زمین پس رسد به شما مصیبت موت اگر شک داشته باشید باز دارید ایشان را بعد از نماز (یعنی نماز عصر) پس قسم خورند بخدا که خرید نمی کنیم عوض سوگند خدا بهای دنیا را و اگر چه کسیکه برای نفع او گواهی میدهم صاحب قرابت باشد و پنهان نمی کنیم گواهی خدا^(۲) هر آینه ما آنگاه از گنهگاران باشیم (۱۰۶).
اگر * اطلاع واقع شد بر آنکه این دو گواه

وَإِنْ عَرَفْتُمْ أَنَّهُمُ اسْتَحَقُّوا إِثْمًا فَآخَرُونَ يَقُومُونَ مَقَامَهُمَا

- (۱) یعنی اگر شما صلاح کردید و شرط امر معروف بجا آوردید مخالفت مخالفان ضرر نمی کند والله اعلم .
- (۲) ایضاً مترجم گوید اگر مسلمانی را اتفاق سفر افتاد و در جائی که هیچ مسلمان نبود محضر شد ناچار دوزمی را ترکه خود سپرد و بروصیت خود گواه ساخت، ایشان از آن ترکه جام نقره ای را خیانت کردند و چون اولیای میت از ایشان مطالبه نمودند قسم خوردند که ما بان اطلاع نه داریم بعد از آن آن جام نزدیک صواغی پیدا شد گفت که این دوزمی بدست من فروختند درین باره آیت نازل شد و دو کس از اولیای میت قسم خورده آن جام را گرفتند .
- (*) توضیح: پس اگر اطلاع حاصل شد که آنها مرتکب گناهی شده اند پس دو گواه از اقارب نزدیک میت که نسبت به اقارب دیگر میت مستحق میراث اویند جانشین آن دو گواه شوند .

مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوْلَادِ فَيَقِيمِينَ بِاللَّهِ
شَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا مَا اعْتَدَيْنَا إِنَّا لَأُولُو
الْبُرْهَانِ ﴿۵۰﴾

حاصل کردند گناهی^(۱) پس بایستند
دوکس دیگر که قرابت قریبه داشته باشند
بجای آنها از جماعتی که مال راحق
خود ساخت هر یکی ازدو گواه دروغ به
زبردستی برایشان^(۲) پس سوگند خوردند
بخدا که گواهی مادرست تراست از گواهی
آن دو و از حد تجاوز نکرده ایم هر آینه
مانگاه از ستمگاران باشیم (۱۰۷) .

ذَلِكَ أَذَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالْبَهَادَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ وَيَخْتَفُونَ
ثُمَّ إِذَا هُمْ بَعْدَ آيَاتِهِمْ وَيَقُولُوا اللَّهُ وَاسْمَعُوا وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿۵۱﴾

این اسلوب نزدیک تراست بآنکه بیارند
گواهی را بروجه آن یعنی بروجهیکه
باید در گواهی دادن یا بترسند از آنکه
رد کرده شود سوگندها بعد سوگند های
ایشان^(۳) و بترسید از خدا و بشنود حکم
اورا و خدا راه نمی نماید گروه فاسقان
را^(۴) (۱۰۸) .

- (۱) یعنی گواه حق که خدا بان فرموده و الله اعلم .
- (۲) یعنی دروغ گواهی دادند و دروغ قسم خوردند .
- (۳) یعنی اگر کسی داند که بعد از سوگند من سوگند مدعی نخواهد بود سوگند دروغ خورد و اگر بداند که چون کذب ظاهر شود مدعیانرا سوگند دهند و حق به سوگند ایشان ثابت شود از سوگند دروغ احتیاط کند .
- (۴) مترجم گوید تاویل آیت بمذهب شافعی آن ست که مراد از شهادت وصیت است و از منکم من اقاربکم و ذکرائین برای احتیاط و قسم دادن بجهت مدعا علیه بودن درین دعوی که خیانت کرده اند و تعیین صلوة عصر بجهت تغلیظ یمین و اختیار اثین برای احتیاط و اقامت اولیان بجهت مدعا علیه بودن برایشان در دعوی که بجهت حذر خود تقریر میکند چنانچه در صورت مذکوره دعوی اشترای کرده بودند و ان ارتبتم فان عثر اشارتست بتوجه دعوی کسی و بمذهب ابی حنیفه مانند آن ست مگر آنکه تعیین صلوة عصر بجهت آنست که قضات در محکمه همین وقت می نشستند پس گویا که گفته شد در محکمه قضا =

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ يَقُولُ مَاذَا أُجِيتُمْ قَالُوا أَلَا عِلْمٌ
لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٥٥﴾

إِذْ قَالَ اللَّهُ لِيُحْيِي ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَى
وَالِدَيْكَ إِذْ آتَيْنَاكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ فَكَلَّمَ النَّاسَ
فِي الْمَهْدِ وَكَلَّمَا وَكَذَلِكَ كَلَّمْنَا الْكُتُبَ وَالْحِكْمَةَ وَالسُّورَةَ
وَالْإِنْجِيلَ وَإِذْ نَخَلُّ مِنْ الطُّيُنِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ
بِأَذْنِي فَتَنفَخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِأَذْنِي وَتُبْرئُ
الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ بِأَذْنِي وَكَذَلِكَ نُحْيِي الْمَوْتَى بِأَذْنِي
وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنكَ إِذْ جُنَّهْمُ
بِالْبَيْتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ
هَذَا إِلَّا أَسْحَابٌ مُمَيَّنُونَ ﴿٥٦﴾

وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي
قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

یادکن آن روز را که جمع کنده خدا پیغامبران
را پس بگوید چه جواب داده شد شمارا
گویند هیچ دانش نیست ما را هر آئینه توی
داننده امر پنهانی^(۱) (۱۰۹) .

آن وقت که گوید خدای تعالی ای عیسی
پسر مریم یادکن نعمت مرا بر خویش و
بر والده خویش چون قوت دادم ترا بروح
القدس (یعنی به جبریل علیه السلام)
سخن می گفتمی بامردمان در گهواره
ودرحالت معمری وچون آموختم ترا
کتاب و دانش وتورات وانجیل وچون
پیدا می کردی ازگل مانند شکل مرغ به
حکم من پس دم می زدی دروی پس می
شد مرغی به حکم من وبه میگردی
کورمادرزاد را وبرص دارا به حکم من
وچون بیرون می آوردی مردگان را
بحکم من^(۲) وچون بازداشتی شربنی
اسرائیل را ازتو آنگاه که آوردی نزدیک
ایشان معجزه هاپس گفتند کافران ازایشان
نیست این مگرسحر آشکارا (۱۱۰) .

وچون الهام فرستادم بسوی حواریان که
ایمان آریدبه من و به پیغامبر من گفتند
ایمان آوردیم و گواه باش یا عیسی برآنکه

= والله اعلم .

- (۱) یعنی نخست ازسر خضوع ونیایش ایشان گویند دربرابرتوبه نسبت دانش
مراهیچ دانش نیست بعد ازآن گواهی دهند براست خویش والله اعلم .
- (۲) یعنی از گور زنده برمی آوردی والله اعلم .

مامسلمانیم (۱۱۱) .

چون گفتند حواریان ای عیسیٰ پسر مریم آیامی تواند پروردگار تو که فرو فرستد بر ما دسترخوانی از آسمان گفت عیسیٰ بر ما رسید از خدا اگر مومن هستید^(۱) (۱۱۲) .

گفتند می خواهیم که بخوریم از آن دسترخوان و آرام گیرد دل های ما و بدانیم که راست گفتی باما و باشیم بر نزول آن از گواهان (۱۱۳) .

گفت عیسیٰ پسر مریم بار خدایا ای پروردگار ما فرود آر بر ما دسترخوانی پُر از طعام از آسمان تا باشد عیدی برای ما و برای اوائل امت ما و آخر امت ما و معجزه از جانب تو و روزی ده مارا و تو بهترین روزی دهندگانی (۱۱۴) .

گفت خدا من فرود آورنده ام آن را بر شما پس هر که از شما کافر شود بعد ازین پس من تعذیب کنم او را عذابیکه تعذیب نه کنم بآن هیچ یک را از اهل عالم^(۲) (۱۱۵) .

و یادکن آن وقت که گوید خدا ای عیسیٰ پسر مریم آیاتو گفتی به مردمان که خدا گیرد مرا و مادر مرا بجز خدای تعالی^(۳)

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يُعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

قَالُوا أَنْزِلْهُنَا نَأْكُلْ مِنْهَا وَنَطْمِئِنُّ قُلُوبَنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتُنَا وَنَكُونُ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٢﴾

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١٣﴾

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مَنَنْنَاهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَإِنَّ أُعَذِّبُهُ عَذَابًا أَلِيمًا أَعَذَّبْنَا أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٤﴾

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يُعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنِّي الْهَيْبَةُ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ

(۱) حاصل این ست که الهام فرستادم بسوی حواریان در آن مدت که معجزه طلب کردند و بر حسب مرادد یبند .

(۲) مترجم گوید بعد از آن خوانی نازل شد از آسمان بروی گوشت و نان پس خوردند و سیر شدند والله اعلم .

(۳) مترجم گوید خدای تعالی روز قیامت نعمت های خود را بر عیسیٰ یاد دهد بعد =

گفت به پاکی یادمی کنم ترانه سزد مرا که بگویم آنچه لائق من نیست اگر گفته باشم این قول پس تو آن را دانسته ای می دانی آنچه در ضمیر من است و نه می دانم آنچه در ضمیر تست هر آئینه تو داننده امور پنهانی (۱۱۶) .

نه گفته ام بایشان مگر آنچه فرموده بودی مرابآن که پرستید خدارا پروردگار من و پروردگار شما بودم برایشان نگاهبان مادامی که در میان ایشان بودم پس وقتی که برگرفتی مرا^(۱) تو بودی نگاه بان برایشان و تو بر همه چیز نگاه بانی (۱۱۷) .

اگر عذاب کنی ایشان را پس ایشان بندگان تواند و اگر بیماری ایشانشانرا پس توی غالب استوارکار (۱۱۸) .

گوید خدا امروز روزی است که نفع کند راست گویان را راستی ایشان ایشان را باشد بوسستانها می رود زیر آن جویها جاویدان آنجا همیشه خوشنود شد خدا از ایشان و خوشنود شدند ایشان از خدا این ست رستگاری بزرگ (۱۱۹) .

خدا راست پادشاهی آسمان ها و زمین و آنچه در آن هاست و او بر همه چیز تواناست (۱۲۰) .

مَا لَيْسَ لِي بِشَيْءٍ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتُمْ تَعْلَمُونَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ وَلَا تَعْلَمُونَ مَا فِي نَفْسِكُمْ إِلَّا أَنْتَ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ آعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الْوَكِيلَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

إِنْ تُعَذِّبُهُمْ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ لَأَتَّعِفَهُم وَلَأُنَازِلُكَ إِلَيْهِمُ الْعَذَابَ الْكَبِيرَ ﴿١١٨﴾

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾

يَلَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

= از آن سوال کند که خود را اله می گفتم یا نه بجهت تاکید و برای قطع شبهه نصاری بابلغ وجوه والله اعلم فتح الرحمن .
(۱) یعنی بر آسمان بردی مرا .